ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

О.І.ТИЩЕНКО

Україна, м.Запоріжжя, Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Соціальний розвиток значною мірою впливає на зміну та вдосконалення навчальних технологій в контексті процесів глобалізації, зростання мобільності науки та освіти, посилення міжкультурних обмінів, що стимулюють впровадження педагогічних інновацій, гуманістична спрямованість яких покликана забезпечити розвиток творчого потенціалу нації, досягнення високого професійного рівня особистості. Новий тип суспільства передбачає зміни у сучасній системі освіти.

Компетентність визначається як найдосконаліше знання своєї справи, сутності виконуваної роботи, складних зв'язків, відносин, існуючих в ній, можливих засобів і способів досягнення намічених цілей. У теорії менеджменту і управління поняття «компетентність» поступово злилося з уявленням про підготовленість професіоналів до управління, і не тільки самою діяльністю, але й складними системами, соціальними відносинами, існуючими в них. Компетентність вчителя можна представити як категорію, що складається з п'яти головних компонентів:

- глибокого розуміння сутності виконуваних задач і проблем;
- знання досвіду, що є в даній області, активного оволодіння кращими досягненнями;
- уміння вибирати засоби і способи дії, адекватні конкретним обставинам місця і часу;
- почуття відповідальності за досягнуті результати;
- здатності вчитися на помилках і вносити корективи в процесі досягнення цілей.

До основних видів професійної компетентності слід віднести: загальнокультурну, соціально-педагогічну, соціально-психологічну, спеціальну, персональну, екстремальну, правову компетентність.

Сучасність України передбачає демократизацію суспільства, необхідність формування нового, вищого рівня правової свідомості та правової культури.

У зв'язку з цим, важливого значення набуває правове виховання і правова освіта, тому що без знань права та чинного законодавства, прав, свобод, законних інтересів та обов'язків людини і громадянина розвиток жодного суспільства не відбувається. Новий тип суспільства передбачає зміни у сучасній системі освіти.

Соціальний розвиток України актуалізує проблему формування професіоналізму педагогічного працівника, розвитку його правової компетентності.

Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність», Положення про загальноосвітній навчальний заклад та ін. акцентують увагу на високі вимоги щодо якісної роботи навчальних закладів, а також професійної діяльності педагогічного працівника.

З метою підвищення рівня правової освіти населення, створення належних умов для набуття громадянами правових знань, а також забезпечення їх конституційного права , а саме: знати свої права та обов'язки, Указом Президента України від 18 жовтня 2001 року затверджено Національну програму правової освіти населення, де ставиться завдання правового виховання населення взагалі і підростаючого покоління зокрема :правосвідомості, подолання правового нігілізму, задоволення потреб у правовій інформації, заохочення до участі у розбудові демократичної, соціальної та правової держави, профілактика правопорушень, забезпечення вільного і всебічного розвитку особистості.

Правова компетентність – це система правових знань, переконань, навичок, досвіду, знання механізму дії права і правових технологій, що дозволяють орієнтуватися у правовому полі, юридично грамотно знаходити в ньому рішення задач, які виникають, а також впливати на наявну в суспільстві правову та законодавчу системи, стимулювати дію механізму соціального захисту особистості, що потребує наявності професійних якостей, високого рівня спеціалізації, правової культури і грамотності, громадянської зрілості, широкої ерудиції.

Правова компетентність вчителя − це наявність системи професійно-правових знань чинного законодавства; усвідомлення сутності права та механізмів його дії; вміння мислити правовими категоріями; доречно використовувати набуті правові знання у професійній діяльності, досягати ефективного результату нормативно-правовим засобом.

У структурі правової компетентності вчителя було відокремлено такі компоненти, як: мотиваційно-ціннісний, змістовний, діяльнісний.

Труднощі у педагогічного працівника при здійсненні педагогічної діяльності найчастіше викликають зовнішні чинники. Все залежить від рівня його компетентності, тобто від його освітньої, моральної підготовленості, професійної придатності, а також правової культури, що забезпечує безпечні умови праці і досконале, якісне виконання своїх посадових обов'язків.

Сучасний педагог повинен бути готовим до змін, що відбуваються в системі освіти, здатним сміливо приймати педагогічні рішення, виявляти ініціативу. Педагогічними умовами, що сприяють формуванню правової компетентності вчителя є спрямування навчально-виховного процесу на розвиток правової свідомості і правової культури; інтеграція правових знань з дисциплінами гуманітарного циклу; насичення навчально-виховного процесу підготовки вчителя активними методами навчання правового змісту.

Отже, програми підвищення правової кваліфікації педагогічних працівників повинні виконувати інформаційну функцію, дозволяти працівникам освіти усвідомлено будувати процес власного професійного розвитку і брати участь в управлінні цим процесом.

У підвищення кваліфікації педагогічних працівників доцільно:

1) визначити ступінь наукової розробки проблеми формування правової компетентності керівників навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти;

2) виявити та характеризувати складові правової компетентності керівників навчальних закладів та обґрунтувати її теоретичну модель;

3) вивчити та узагальнити рівень правової компетентності керівників навчальних закладів;

4) визначити, обґрунтувати та експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови формування правової компетентності керівників навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти.

5) розробити методичні рекомендації з формування правової компетентності керівників навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Якщо особа (працюючий) чітко знає свої права і усвідомлює основні обов'язки щодо здійснення своїх професійних функцій та забезпечення законних інтересів, достатньо орієнтується у правовому полі, відчуває захист і підтримку в середовищі це відповідно відображається на якості виконання її посадових обов'язків.

До посадових обов'язків вчителя також відноситься повага до прав дитини.

Коли порушуються права дитини?

Коли немає безпеки для її життя та здоров'я.

Коли її потреби ігноруються й не задовольняються її основні потреби.

Коли спостерігаються випадки насильства або приниження.

Коли порушується недоторканість дитини.

Коли завдається шкода здоров'ю дитини.

Коли дитину ізолюють.

Коли вона не має права голосу у процесі прийняття важливого для сім'ї рішення.

Коли вона не може вільно висловлювати свої думки і почуття.

Коли її використовують у конфліктних ситуаціях з родичами.

Коли дитина стає свідком приниження гідності інших людей.

Коли навіюють страх за допомогою жестів, поглядів, погроз фізичного покарання.

Коли дитину залякують, використовуючи при цьому громадські установи (міліцію, церкву, спецшколу, колонію, лікарню).

Коли порушують статеву недоторканість дитини.

Коли контролюють її доступ до спілкування з ровесниками, дорослими, родичами, одним із батьків, якщо на це нема рішення суду.

Таким чином, проблему ефективності, результативності педагогічного процесу можна розв'язати лише за умови забезпечення високої компетентності та професійної майстерності кожного педагога, його здатності до інноваційної діяльності.

Література:

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.

2. Господарський кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 18. - Ст.144.

3. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - №34. - Ст. 451.

4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 36. - Ст. 266.

5. Уруський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: методичний посібник / В.І.Уруський. - Тернопіль: ТОКІППО, 2005. - 96 с.

6. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі / В.В.Химинець. - Ужгород, 2004. - 168 с.